

Väike Päike Kivi hoiu
Montessori rühma õppekava

Tallinn 2025

Sisukord

Lasteasutuse liik ja eripära.....	3
Personal.....	3
Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ja korraldus	5
Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	5
Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	5
Õpikeskkond	7
Õpikäsitus	8
Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.....	9
Õppe- ja kasvatustegevuse sisu.....	13
Montessori pedagoogika õpikeskkond.....	13
Õppekava struktuur	13
Õppe- ja kasvatustegevuste valdkondade sisu	14
Mina ja keskkond.....	14
Keel ja kõne	15
Eeti keel kui teine keel.....	16
Matemaatika.....	16
Kunst	17
Muusika.....	18
Liikumine.....	19
Lapse arengu hindamise põhimõtted	20
Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted	20
Koostöö lapsevanemaga.....	22
Infovahetus.....	22
Kaasamine.....	23
Nõustamine	23
Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	24
LISA 1. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eesmärgid, sisu ja eeldatavad tulemused	25

Lasteasutuse liik ja eripära

Montessori rühm tegutseb Väike Päike Kivi tee lastehoius. Väike Päike Kivi hoid asub hubases ühekordses hoones, mida ümbritseb mitmeid võimalusi pakkuv aed koos kasvuhoonega ja mänguala. Majas on 1-3a lastehoiu rühm ja 3-6a laste Montessori rühm. Lastehoid on hubane ja valgusküllane. Armastame palju õues olla, jalutamas käija ja küpsetada koos lastega. Arvestame paindlikku uneaega. Viimsi Montessori lastehoiu eripära on autentne Montessori pedagoogika, kus on oluline ettevalmistatud keskkond, kasutatakse töövahendeid ja tegevusi, mis toetavad lapse isejuhitud avastamist ja õppimist. Lisaks väärtustame koolitatud täiskasvanuid, kes toetavad lapsi sellel teekonnal.

Montessori rühma õppekava määrab kindlaks rühma toimimise põhimõtted ning õppe- ja kasvatustegevuse alused. Õppe- ja kasvatustegevuses juhendatakse Montessori pedagoogika põhimõtetest, mida viivad ellu vastava haridusega spetsialistid. Lastehoiu eesmärgiks on lapse mitmekülgne ja järjepidev lapse arengu toetamine tihedas koostöös koduga. Rühma õppekava on aluseks rühma tegevuskavade koostamisel, õppekasvatustegevuste läbiviimisel, laste arengu jälgimisel ja hindamisel ning perede nõustamisel. Rühmas on loodud lapse terviklikku arengut toetav keskkond. Kõikide ruumide loomisel on silmas peetud Montessori metoodika põhimõtteid. Igapäevaselt on lastel võimalus tegutseda õuealal, mis on kujundatud turvaliselt ning toetab läbi loovate mänguvõimaluste ja avastamiste ning katsetamiste laste arengut.

Personal

Montessori rühma personali iseloomustab austav ja last toetav suhtumine. Rühmas peab olema vähemalt üks rahvusvaheliselt tunnustatud koolituse läbinud Montessori juhendaja, kes vastutab õppe- ning kasvatustegevuse eest. Montessori juhendaja peab põhjalikult teadma Montessori metoodika põhimõtteid, õppematerjalide eesmärgi ja nende esitlusviise, olema kursis lapse arenguetappide ning tundlike perioodidega ja olema võimeline neid lapsevaatluse kaudu ära tunda. Eesti haridussüsteemis võiks Montessori juhendaja lisaks olla ka alushariduse pedagoog ehk lasteaiaõpetaja või erialase koolitusega assistent. Kõik lapsega kokkupuutuvad täiskasvanud on lapse arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Täiskasvanu ei domineeri rühmas, vaid tegutseb tagaplaanil olles vajadusel alati lapsele kättesaadav.

Õppeprotsessi juhina rühmas on õpetajal esmatähtis tunda Montessori metoodika põhimõtteid, tunda lapse arengu etappe ja tundlikke perioode ning praktiseerida lapsevaatlust. Eelnimetatu põhjal loovad õpetajad last toetava ning inspireeriva keskkonna.

Juhendaja ülesanne on:

- rühmas iga lapse arengu jälgimine ja mõistmine;
- lapse vajadustega arvestamine, vajadusel keskkonnas muudatuste tegemine;

- rühmas tegevuste (Montessori rühmaruumis kutsutakse neid töödeks) väljapanek vastavalt laste arengule ja huvidele. Kusjuures on oluline, et need nööd tööd oleksid esteetiliselt ilusad ja kutsuvad ning tekitaksid lapses huvi;
- tööde esitlemine vastavalt vajadusele kas üks-ühele individuaalselt või suuremale/väiksemale laste grupile;
- uurivate küsimuste esitamine (metoodiliste võtete kasutamine), mis ergutavad last mõtlema;
- rühma tegevuse kavandamisel Montessori põhimõtete järgimine;
- õppimise suunamine;
- lapse innustamine ise oma probleeme lahendama ja üksteist austama;
- olla lapsele igas hetkes eeskujuks.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ja korraldus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Montessori rühma õppe- ja kasvatustegevuse põhieesmärgiks on koos lapsevanematega luua keskkond ja tingimused, mis toetavad lapse vaimset, emotsionaalset, sotsiaalset ning füüsilist arengut. Selle tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Oma eesmärkide saavutamiseks rakendame Montessori pedagoogika põhimõtteid ning teeme tihedat koostööd lapsevanematega (või nende eest vastutavate isikutega), tõstes nende teadlikkust Montessori meetodist ning selle rakendamise võimalusest koduses keskkonnas.

Montessori rühma õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena kujuneb välja isiksus, kes:

- käitub täiskasvanute ja (ea)kaaslastega üldtunnustatud käitumisnorme arvestavalt;
- tunneb huvi ümbritseva keskkonna vastu ning hoiab ja oskab selle eest hoolitseda;
- on julge, algatus ja otsustusvõimeline;
- on iseseisev ja aktiivne vastavalt eale ja võimetele;
- tunneb rõõmu loovtegevustest ja loomingust;
- tunneb huvi teiste rahvuste ja kultuuride vastu ning on salliv teiste rahvuste, kultuuride ja erisuste suhtes;
- muukeelne laps integreerub eesti keele ja kultuurikeskkonda;
- on valmis sujuvaks üleminekuks kooli.

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Montessori rühm järgib Montessori pedagoogikat. Alushariduse riikliku õppekava nõuded langevad kokku Montessori pedagoogika põhimõtetega. Me austame iga lapse individuaalsust, tema erinevat arengutempot ja õppimisviisi. Et lapsest kasvaks tugev ja iseseisev isiksus pakume talle toetavat ning positiivseid kogemusi võimaldavat keskkonda, mis on turvaline, hooliv ja teineteist austav ning kiusamisest vaba.

Montessori rühma õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- lapse loovuse toetamine;
- mängu kaudu õppimine;
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;

- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine;
- kodu ja lasteasutuse koostöö.

Igapäevases töös toetume Maria Montessori metoodikale ning järgmistele põhimõtetele:

- Montessori mõtteviis. Iga laps õpib ja areneb erineval viisil ja erinevas tempos. Talle tuleb anda aega ja ruumi vaatlemiseks, avastamiseks, uurimiseks. Täiskasvanu on sillaks lapse ja teda ümbritseva elukeskkonna vahel, mis on kujundatud vastavalt lapse arenguastmele, huvitav, stimuleeriv ja pakub võimalusi väljakutseteks ja turvaliste riskide võtmiseks. Montessori rühmaruumis antakse lapsele vabadus vastutuse piirides. Mida rohkem oskusi laps omandab, seda rohkem ta oma tegude eest vastutab ning seda suurem on ka tema vabadus tegutsemiseks.
- Iga laps on ainulaadne. Montessori keskkonnas on kõige aluseks lapsevaatlus. Igapäevane vaatlus ning lapse arengu erinevate etappide tundmine võimaldab paremini suunata ning toetada tema õppimist; toetada positiivse enesehinnangu kujunemist ja iseseisvuse taotlust; märgata võimalikke vajakajäämisi ning pakkuda õigeaegselt tuge. Iga laps on andekas, ettevalmistatud keskkond käsikäes vaatlusega loovad head võimalused avastada iga lapse anded, huvid ja realiseerida tema potentsiaali.
- Positiivsed suhted. Üks esmaseid põhiväärtusi Montessori rühmas on austus lapse vastu. Laps areneb turvalises ja hoolivas keskkonnas vastavalt oma võimetele ning omas tempos. Soodustame ühtekuuluvustunnet, usaldust ja austust kõigi samas keskkonnas viibivate isikute vastu. Auhindu ja karistust Montessori keskkonnas ei kasutata. Hoidutakse võistlusmomendi tekitamisest (pigem on eesmärk tekitada ja tõsta sisemist motivatsiooni). Oluline on lapse märkamine, õigeaegne toetamine ning usalduslike suhete loomine.
- Ettevalmistatud keskkond. Keskkond, mis on ilus, huvitav ja kaasav; rahulik ja harmooniline; arvestab kõigi laste huvisid ning võimekust vastavalt tundlikule perioodile (arenguperiood, mille ajal on laps kõige vastuvõtlikum teatud oskuse omandamiseks ning kus õppimine toimub ilma igasuguse pingutuseta) lapse elus; toetab lapse iseseisvat tegutsemist ja tema iseseisvumise püüdlusi; austab lapse perekondlikku ja kultuurilist tausta; toetab avastuste tegemist ja riskide võtmist turvalistes tingimustes. Keskkond toetab liikumis-, valiku- ja suhtlemisvabadust. Laps valib endale tegevuse ning koha kus, kui kaua ja kellega seda tegevust läbi viia. Keskkond peegeldab, millises arenguetaappides lapsed on ning millised on nende huvid selles hetkes. Keskkond toetab igal võimalikul viisil lapse iseseisvat toimetamist.

Õpikeskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused. Montessori rühmaruumis on avatud riulitel Montessori õppevahendid, lastele tutvustatakse vahendeid vastavalt lapse arengule ja huvidele. Vahendid arenevad kõikides valdkondades järk-järgult kergematest keerulisemateks (konkreetsematest abstraktsemateks). Lapsel on vabadus valida nende tegevuste vahel, mida on talle esitletud (st nõ tööd, mis on talle võimetekohased) Montessori rühmaruum on jaotatud erinevate valdkondade vahel erinevateks aladeks. Need 5 aineala on: igapäevaelu tegevused, meeled, emakeel, matemaatika ja kultuur, mis sisaldab endas ka kunsti ala.

Väga oluline osa on igapäevaelu tegevused nagu näiteks eraldi kandikutel valmis pandud vahendid, et viia läbi erinevaid kallamise ülesandeid, lilleseadet, aknapesu, ka linikute voltimine, saapa puhastamine. Igapäevaelu harjutustega arendatakse peenmotoorikat, silma ja käe koostööd, keskendumisevõimet. Üks ülesanne sisaldab endas väga palju etappe, mida laps peab läbima, mis omakorda distsiplineerib last alustama ja lõpetama oma töö. Kõiki tegevusi on ruumis üks, seega lapsed kas teevad ühte tegevust koos või ootavad kuniks materjalid vabanevad. Meelte ainealal on vahendid nägemis-, kompimis-, kuulamis-, haistmis- ja maitsmismeele teravdamiseks ning täiustamiseks. Emakeele alal leidub palju keele- ja häälikumänge, kätt kirjutamiseks ettevalmistavaid harjutusi, vahendeid sümbolite õppimiseks ning hulganisti raamatuid ja lugemismaterjale. Edasijõudnud lugeja jaoks on mängud, mis annavad aimu keele struktuurist ning sõnaliikidest. Matemaatika vahendeid on kuus gruppi. 10-20 piires arvutamisele lisaks õpitakse tundma kümnendsüsteemi, loendamisketid, et mõista hulga kaupa loendamist jne. Abstraktsed mõisted saavad selgeks läbi käegakatsutavate materjalide/õppevahendite. Kultuuri ainealas on erinevad teemad sealhulgas ka kunstinurk, mis on alati soovijatele avatud ning iga laps võib millal iganes seal toimetama hakata.

Keskkond on valmistatud ette järgides järgmisi põhimõtteid:

- ettevalmistatud keskkond vastab nii lapse füüsilistele, psüühilistele, emotsionaalsetele, intellektuaalsetele kui ka sotsiaalsetele vajadustele;
- see on läbimõeldud ja turvaline keskkond, kus lapsel on tegutsemisvabadus ja selged piirangud, olgu see siis kodu või lastehoid;
- mööbel ja töövahendid on lapse suuruses ja sellised, et laps võib neid iseseisvalt kasutada. Õppevahendid on lapsele kättesaadaval kõrgusel madalatel riulitel;
- ruum on puhas, rahulik ja visuaalselt kaunis;

- laps kasutab oma tegevustes päris asju (näiteks kannud ja muud nõud). Ka see, kui mingi ese tegevuse käigus katki läheb, on lapsele hindamatu õppimiskogemus;
- toetav ja last austav täiskasvanu on samuti osa ettevalmistatud keskkonnast;
- õppekeskkonnas on vastavalt erinevatele teemavaldkondadele õppevahendid, mis toetavad erinevate teemade avastamist, kogemist ning tekitavad lapses uudishimu ning küsimusi;
- Montessori põhimõtetel loodud keskkond toetab lapse loomulikku arengut ning soodustab lapse keskendumist toimetamist ilma, et keegi teda segaks;
- Montessori rühmas on lastele kasutamiseks terviklik Montessori vahendite kogu, mis moodustab olulise osa ettevalmistatud keskkonnast. Iga vahend/töö on ettevalmistus järgneva vahendiks;
- vahendid peavad olema lastele kättesaadavad madalatel avatud riiulitel, terved, puhtad ja komplekssed;
- õppevahendid on riiulitele paigutatud põhimõttel lihtsamast keerulisemani, konkreetsest abstraktsemani.

Õpikäsitus

Õpikäsitus lähtub järgmistest põhimõtetest:

- laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu, mille tulemusel toimuvad muudatused lapse käitumises, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes;
- arvestatakse lapse individuaalsust ja arengupotentsiaali ning õppimine toimub vastavalt tema võimetele, võttes arvesse keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervises seisundit;
- lähtutakse põhimõttest lähemalt kaugemale, lihtsamalt keerulisemale ning toetatakse lapse loovust ja iseseisvust, julgustatakse uurima ja katsetama;
- suhtlemisel ja kõnelemisel kasutatakse toetavat ja vastaspoolt austavat keelt, toetatakse lapse sihtkeele kasutamist. Oluline osa on heade kommete harjutustel;
- lapse suhtlemis- ja jutustamise oskust toetatakse erinevate pildiseeriatega, loovjutustamisega, rollimängude- ja sotsiaalsete situatsioonimängudega;
- lapse kriitilise mõtlemise arendamiseks kasutatakse avatud küsimusi (mitte jah/ei vastuseid nõudvad küsimused);
- märgatakse lapse vajadusi ning vajadusel pakutakse abi; toetatakse last ebaõnnestumiste korral ning aidatakse taas leida õnnestunud lahendusi;
- probleemseid situatsioone lahendatakse adekvaatselt ja vastaspoolt austavalt;
- hoitakse ja edendatakse lapse tervist ning rahuldatakse laste liikumisvajadust;
- väärtustatakse lapse kodu, kodukoha inimesi, looduskeskkonda (aastaaegade vaheldumine), eesti kultuuritraditsioone ja rahvuslikke tähtpäevi. Arvestatakse teiste kultuuride eripäraga ning austatakse nende kultuuritraditsioone;

- lapsele antakse võimalus vabalt vaadelda ja uurida teda huvitavaid asju, nähtusi, toiminguid ning koheselt rakendada oma uued teadmised olemasolevatega seostatult neis samades oludes;
- laps on õppe- ja kasvatustegevuse aktiivne osaleja ning teda kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning analüüsima tehtut;
- oluline roll on õues õppimisel, mis võimaldab lapsel ise kogeda ja jälgida ilmastikunähtusi, aastaaegade vaheldumisega seotud muutusi looduses, taimede kasvu ja arengut, erinevate liikide kooselu jne. Õuesõppe tulemusena tekib lastel arusaam looduse säästmise olulisusest ning inimese rollist selles. Õues õppimine puudutab ka liiklemist tänaval, liiklusmärke, orienteerumist linnas, maal ja metsas, liiklusvahendeid jm. Liikluskasvatuse roll õppe-kasvatustegevustes sõltub vanuseastmest;
- lapsevanemaid kaasatakse rühma tegemistesse;
- kollektiivis väärtustatakse igapäevaselt osavõtlikkust, sealjuures luuakse võimalused, et kõik saaksid soovi korral panustada rühma elus. Hinnatakse sõbralikkust, ausust, positiivsust ja sallivust ning ollakse nendes väärtustes ka eeskujuks; märgatakse ja mõistetakse kõikide töö väärtust ja panust ning tunnustatakse vastavalt nii lapsi, tema vanemaid kui ka kolleege.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale ning vajadustele päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mängu, vabategevused ja õppe- ja kasvatustegevused, mis on üles seatud ettevalmistatud keskkonda.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

Rühmade tegevus- ja päevakavad lähtuvad õppekavast, nende koostamisel on arvestatud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi ja ülesandeid, rühmade vanuselist ja soolist koosseisu, laste arengutaset, lasteasutuse materiaalseid võimalusi ja Montessori pedagoogika põhimõtteid.

Päev algab hommikul rühma kokkusaamisega, kus ühiselt alustatakse päeva tervitamise ja kavandamisega. Õpetaja teeb sissejuhatuse päeva. Rühmaruum on õpetajal ettevalmistatud vastavalt laste huvidele ja oskustele.

Montessori meetodi puhul kõige olulisem osa päevast on pikk töötsükkel (u. 3 tundi), päevakava peab olema loodud seda silmas pidades. Selle 3-tunnise töötsükli jooksul on lapsel võimalus segamatult tegutseda ning valida millega, kus, kui kaua ja kellega ta töötab. See annab võimaluse lapsel ise otsuseid teha, valida, just endale oluline teema/mäng/tegevus ning arendada eluks vajalikke oskusi. Sellest areneb välja ka üha suurem keskendumise võime, suureneb sisemine

motivatsioon ning oskus alustatu lõpule viia. See on võimalus õppida uusi oskusi või kinnistada olemasolevaid. Vajadusel õpetaja teeb esitlusi (kuidas üht või teist vahendit kasutada) või suunab last mingi tegevuse juurde.

Grupitöö toimub laste poolt spontaanselt kujunenud väikestes gruppides, õpetaja poolt kavandatud grupis või kogu rühmale planeeritud tegevuses. Päevakavasse lisatud grupitegevuste hulka kuuluvad - juturaamatu ettelugemine/jutustamine/näitlemine, võõrkeel, muusika- ja liikumine, teaduslikud eksperimendid, mis nõuavad ohutuse tagamist jne. Grupi tegemistest osavõtmine on rangelt vabatahtlik. Õpetaja on suunaja ning sekkub vaid sellisel juhul, kui laps häirib oma kaaslasti süvenemast või ei kasuta materjale otstarbekohaselt.

Lastel peab olema võimalus regulaarselt vabas õhus viibimiseks. Õues viibimise aeg võib olla planeeritud peale töötükli või töötükli ajal õuesõppena. Kui vähegi võimalik ollakse väljas iga päev, arvestades ilmastikuolusid ja tervisekaitse nõudeid.

Päevakavas on tähtsal kohal mäng. Läbi mängu kujundatakse tööharjumusi, omandatakse sotsiaalseid kogemusi ja kinnistatakse olemasolevaid teadmisi-oskusi.

Rühm on avatud 8.00- 17.00. Toitlustamine toimub 3 korda päevas vastavalt rühma päevaplaanile. Lõunauinaku (puhkeaeg või vaikne tund) aeg on soovitatavalt 13.00-15.00 vastavalt rühma laste vanusele ja vajadusele. Planeeritud tegevuste läbiviimisel lähtutakse laste arengutasemes. Individuaalne töö toimub kogu päeva jooksul vastavalt vajadusele. Lastehoiu aastaringse või hooajalise tegutsemise ja päevase lahtioleku aja otsustab lastehoiu pidaja. Õpetaja kajastab õppe ja kasvatustegevust igapäevaselt iga lapse kohta www.transparentclassroom.com platvormi kaudu, mis on nähtav ka lapsevanematele.

Päevakavas võib esineda muudatusi vastavalt rühma koosseisule ja vajadustele.

Aeg	Tegevused õppeperioodil	Tegevused suveperioodil
8.00	Saabumine lastehoidu	Saabumine lastehoidu
8.30-9.00	Hommikusöök	Hommikusöök (võimalusel õues)
9.00-12.00	Töötükkel	Toimetamised õues
11.30-12.30	Lõunasöök	Lõunasöök (võimalusel õues)
12.00-13.00	Õueaeg kogu rühmaga	Õueaeg kogu rühmaga
13.00-15.00	Lõunauinak / Toimetamised õues	Lõunauinak / Toimetamised õues
15.30	Õhtuode	Õhtuode (võimalusel õues)
16.00	Toimetused õues	Toimetused õues

Rühma tegevuskavas esitatakse:

- rühma lühitutvustus: lapsed, personal, kasutatav metoodika;

- rühma õppeaasta õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
- õppetegevuse korraldus, tegevuskordade arv nädalas;
- vanuserühma päevakava;
- planeeritud õppe ja kasvatustegevuse teema ja tegevuste sisu;
- traditsioonilised üritused; kalenderplaan õppeaastaks kuude ja nädalate lõikes;
- laste arengu hindamise põhimõtted;
- laste individuaalne toetamine;
- koostöö lastevanematega ja lastevanemate ootused rühma õppeaasta tegevusele.

Rühma tegevus- ja päevakava koostamises osalevad kõik rühmaga töötavad täiskasvanud. Rühma tegevus- ja päevakava koostamisel arvestatakse alushariduse riiklikku õppekava ja lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi ja ülesandeid, rühma vanuselist ja soolist koosseisu, laste arengutaset, lasteasutuse materiaalseid võimalusi, laste- ja lapsevanemate soove. Konkreetsed tegevused ja mängud planeeritakse rühma päevakavasse nädala kaupa, neid seovad tervikult lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad

Õpetajad analüüsivad rühma õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkust ja laste arengut ning teevad kokkuvõtte arenguveestlustest üks kord õppeaastas (kevadel) ja esitavad selle pedagoogilise nõukogu koosolekul.

Õppemeetodite valik toimub vaatluse tulemusena tehtud tähelepanekutest. Lähtudes Montessori pedagoogika põhimõtetest ning laste individuaalsetest võimetest, oskustest ning huvidest. Iga konkreetse teema tutvustamiseks valib õpetaja kasutatava meetodi või võtte, mille läbi on seda kõige sobivam tutvustada, õpetada või kinnistada ning mis seaksid teemaga emotsionaalse, füüsilise, loomingulise ja sotsiaalse tasandi.

Peamised õppemeetodid- ja viisid, mida õpetajad kasutavad:

- vaatlus;
- vestlus, suhtlemine;
- jutustamine pildimaterjali ja raamatuillustratsioonide põhjal;
- jutu jätkamine, loovjutustamine;
- ettelugemine;
- küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine;
- laulmine, helisalvestiste kuulamine, mäng pillidel;
- rütmimängud ja -harjutused;
- õppekäik, matk või ekskursioon;
- katsed, uurimused;
- iseseisev töö, harjutamine;
- dramatiseering;
- audio- ja videotehnika kasutamine;
- mäng: õppemäng, loovmäng, sotsiaalne situatsioonimäng, rollimäng, lauamäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu

Montessori pedagoogika õpikeskkond

Õppetöö viiakse läbi erinevate valdkondade ja tegevuste lõimimise teel. Lapse maailmapildi kujunemise seisukohalt on tähtsad kõik õppevaldkonnad: üks valdkond toetab teist, aitab õpitut edasi arendada, kinnistada ning luua tervikliku kujutluspildi.

Montessori rühmaruum on jaotatud kuueks alaks, millest igaüks sisaldab õppevahendeid, mis toetavad erinevate teemade avastamist, kogemist ning tekitavad lapses uudishimu ja soovi teema kohta rohkem teada saada. Kui lapsel tekib teatud teema suhtes sügavam huvi, siis seda toetatakse ning luuakse võimalused sellega põhjalikumalt tegeleda.

Rühma olevad alad on järgmised:

- IGAPÄEVAELU - igapäevaelu tööd ja tegevused, mis arendavad liigutuste koordineerimist ja keskendumisvõimet ning toetavad seeläbi lapse iseseisvumist. Laps õpib nii enda kui ka oma ümbruse eest hoolitsemist;
- MEELED - meeltevahendid toetavad lapse meelte arengut, keskkonnast vastuvõetud info ja muljete mõistmist ning on abiks nende liigitamisel ja korrastamisel;
- KEEL - eeevahendid toetavad kõne- ja kirjakeele ning lugemisoskuse arengut;
- MATEMAATIKA - matemaatikavahendid muutuvad konkreetsetest järjest abstraktsemateks ning nende abil õpib laps kujundeid, arve, numbreid, kümnendsüsteemi, aritmeetikat, täis- ja murdarve, geomeetriat jne;
- KULTUUR - valdkonda kuuluvad maateadus, loodusõpetus, ajalugu, kunst ja teadus ning ka selles valdkonnas on omad vahendid teadmiste ja kogemuste vahendamiseks;
- LOOVUS - loovtegevusteks mõeldud ala toetab ja arendab lapse kunstimeelt, muusikalist kuulmist ning ilumeelt. Lapsel on igal hetkel võimalus seal soovi korral vabalt toimetada/ valida oma tegevus, mida teha.

Erinevate teemade tööd ja vahendid moodustavad ühtse terviku ning toetavad üksteist. Teemade käsitlemisel arvestatakse iga lapse individuaalseid eripärasid ja lähtutakse lapsele ajas ja ruumis tuttavast. Igale õppematerjalile on sisseehitatud veakontroll, mis tähendab, et laps näeb ise, kas tegevus on õnnestunud või mitte. Kasvades ja arenedes liigub laps lähemalt kaugemale, üksikult üldisele, lihtsamalt keerulisemale. Täiskasvanud on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Laps on õppe- ja kasvatustegevuse aktiivne osaleja.

Õppekava struktuur

Vastavalt alushariduse riiklikule kavale toetab Montessori rühm lapse üldoskuste kujunemist kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides. Üldoskused on valdkonnaülesed ja eri liiki teadmistel põhinevad oskused. Neid kasutatakse õpioskustena kõikidel järgnevatel haridusastmetel kompetentsuste (pädevuste) kujundamiseks.

Õppekavas eristatakse viit üldoskuste rühma: mänguuskused, tunnetusoskused, õpioskused, sotsiaalsed oskused ja enesekohased oskused. Lisaks üldoskustele sisaldab õppekava järgmisi valdkondi: mina ja keskkond, keel ja kõne (eesti keel kui teine keel), matemaatika, kunst, muusika ja liikumine.

Õppe- ja kasvatustegevuste valdkondade sisu

Mina ja keskkond

Valdkonna sisu omandatakse igapäevaelu tegevuste ja kultuuri aineala tegevuste kaudu.

Valdkonna sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond;
- digikeskkond ja robootilised vahendid: esimene tutvus programmeerimisega, meediakasvatus, ealiste digivahendite kasutus õppetegevuses.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- valdkonna temaatika valitakse lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast vastavalt lapse huvidele, valmistatakse sobivad vahendid ning võimaldatakse lapsele iseseisvalt nendega tegeleda;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liicluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Montessori materjalid ja tegevused: lapse enda ja pereliikmete ajajoon; viisakusavaldused ja sotsiaalsed oskused; heade kommete harjutused; sünnipäevamäng; taimede ja loomade eest hoolitsemine; igapäeva elu harjutused, iseseisvuse toetamine ja arendamine: hoolitsemine enda eest, riietumine (riietusraamid), erinevad kallamise harjutused, õmblemine, kruvide ja boltide

keeramine, snäki valmistamine (värskel apelsini mahla pressimine, puu vilja lõikamine jne serveerimine endale ja sõbrale), lilleseade (oma keskkonna eest hoolitsemine); erinevad meelte harjutused: lõhna- ja helitopsid; kuulsate inimeste lood; elukeskkonnad ja loomad; looma elutsüklid; lehekujud; päikese mäng: kõik elav on omavahel seotud; elab/ei ela; tervislikud toidud/joogid; tööd ja ametid; kaardistamise mäng; liiklusohutus; 3-osalised terminoloogia kaardid; aastaegade kaardid; õuesõpe; peenrad (taimede kasvatamine ja nende eest hoolitsemine), putukamajad jne; termomeeter; kontinendid ja ookeanid; maakera ja selle ehitus; pinnavormid; vulkaan ja selle ehitus; maailmajagude ümbrikud, suveniirid; liivapaberi gloobus, värviline gloobus; puslekaardid; nupupusled (nt. taime osad, loomade kehaosad); maailma lipud; kompass; ilm ja ilmakaared; taaskasutus; erinevad teaduskatsed: mittemagneetiline / magneetiline; upub/ei upu, erinevad vedelikud, erinevate materjalide olekud, vulkaani purskamise simulatsioon; (pilt)retsepti järgi toidu tegemine.

Keel ja kõne

Valdkonna sisu omandatakse Montessori rühmaruumis Montessori meelte vahendite, emakeele ja kultuuri aineala tegevuste kaudu.

Valdkonna sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine: kuulamine, kõnelemine, tähelepanu, jutustamine, arusaamine;
- lugemine ja kirjutamine: lastekirjandus, luule, dramatiseering, muud kirjutised (sildid, instruksioonid), esmased kirjutamise ja lugemise oskused.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse keelevahendeid (uued sõnad, sõnavormid, lausemallid) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Montessori materjalid ja tegevused: riulitel vabalt kättesaadavad raamatud; jutud, luuletused, rütmiluuletused, sõnamängud, sõrmemängud, laulud; sildid asjade juures, pildid; rikas

keelekeskkond; avatud küsimused, vestlus; näita ja räägi; häälikumäng; keelemängud (Arva ära; mul on peos midagi, mis algab häälikuga; Mis ei sobi teiste sekka? Detektiivimäng, käskluskaardid; sõnavara rikastamise liigituskaardid; meelte arendamine meeltevahenditega; käelise tegevuse arendamine igapäevaelu ja meelte vahenditega (pintsetihaare, käe sujuv liikumine, silma-käe koordineerimine jne); kunsti, muusika- ja liikumise tegevused; metallkujundid; liivapaberitähed; häälikud; ladumistähed; liikuv tähestik: kirjutamine enne lugemist; sõnakarbid; liiva sees kirjutamine; Montessori farm/talu; kolmeosalised sõnakaardid; nimisõna-, omadussõna-, tegusõna mängud; loominguline kirjutamine; lause ehitus.

Eeti keel kui teine keel

Valdkonna sisu omandatakse Montessori rühmaruumis Montessori meelte, emakeele ja kultuuri ainevaldkonna tegevuste kaudu.

Valdkonna sisu:

- kuulamine;
- kõnelemine;
- Eesti kultuuri tutvustus.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- eesti keele kuulamine ja keeleoskuse omandamine toimub tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- erinevate meelte kaasamine ja näitlikustamine: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks.

Montessori materjalid ja tegevused: ettevalmistavad tegevused igapäevaelu ja sensoorses valdkonnas; pildiraamatud; sõnakaardid; keelemängud; situatsioonimängud; viisakusavaldused; riimid ja sõrmemängud ning laulud; sildid; miimika/žestide kasutamine; eesti traditsioonid ja tähtpäevad.

Matemaatika

Valdkonna sisu omandatakse Montessori rühmaruumis Montessori meeltevahendite ja matemaatika aineala kaudu.

Valdkonna sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;

- geomeetrilised kujundid.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- last suunatakse nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- last harjutatakse määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- last suunatakse ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Montessori materjalid ja tegevused: ettevalmistavad tegevused igapäevaelu ja sensoorses valdkonnas (mõõtmine, järjestamine, suuruse hindamine, võrdlemine, grupeerimine, silma-käe koordineerimine, kujundite äratundmine keskkonnas jne); meeltevahendid: roosa torn, pruun trepp, nupusilindrid; matemaatiliste terminite kasutamine igapäevaselt; numbri-, mälu- ja kokkulugemise mängud; 2D ja 3D kujundid; liivapaberinumbrid; nulli mäng; loendamispulgad; arvupulgad ja numbrid; numbrid ja nupud; loendamistahvlid; liitmistahvel koos loendamisribadega; värviline helmekolmnurk; värvilised helmed; binoomkuup ja trinoomkuup - liitmine ja lahutamine arvupulkade ja helmestega; tehted (jagamine, korrutamine) kuldsete helmestega; margi mäng; punktimäng; murrud erinevate vahenditega; analoog- ja digitaalne kell; geomeetrilised kujundid.

Kunst

Valdkonna sisu omandatakse Montessori rühmaruumis Montessori igapäevaelu ja kultuuri ainevaldkonna kaudu.

Valdkonna sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kujutav kunst: kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- lapsele antakse võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- laps suunatakse vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;

- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- last suunatakse tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töösse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Montessori materjalid ja tegevused: esteetiliselt kaunis keskkond (nt. igapäevaelu harjutuste juures lilleseade töö); pildid/maalid seintel, lilled laual; kunstitarbed riulitel on alati kättesaadavad; erinevad maalimistehnikad ja värvitüübid; esmased ja sekundaarsed värvid, värvide segamine; mustrid, sümmeetria, kujundid; voolimise- ja meisterdamise asjad igal ajal kättesaadavad; printimine kättesaadavate vahenditega; mosaiikpiltide tegemine lõikamise, rebimise, kortsutamise jne teel; teematunnid: kuulus kunstnik, maal, skulptuur, ehtis; vestlused: mis tundeid kunstiteosed tekitavad; loodusretked ja kunstiteosed looduslikest vahenditest.

Muusika

Valdkonna sisu omandatakse Montessori rühmaruumis Montessori igapäevaelu ja kultuuri ainevaldkonna kaudu.

Valdkonna sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- esikohal on emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa (argi ja pidulike sündmuste puhul);
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega

Montessori materjalid ja tegevused: laulud, tantsud, ringmängud; erinevas stiilis (pop, rock, jazz) muusikapalade kuulamine; vestlused: muusikapala ümberjutustamine (emotsioon, tunne, kujutuspilt); helitopsid; Montessori kellad; rütmipillid, rütmist kinnipidamine; loovtantsimine; õhulised rätid/suled; tempo (kiire või aeglane), helikõrguse, helitugevuse dünaamika (tugevnev

või kahanev) identifitseerimine; lühikesed ja pikad helid: rütmimustri tegemine; tuntud heliloojate, muusikute lood ja nende teosed; erinevad koosseisud ja instrumendid (orkester, kvartett, ansambel); erinevate muusikainstrumentide äratundmine; külalisesinejad.

Liikumine

Valdkonna sisu omandatakse Montessori rühmaruumis Montessori kõikide ainealade tegevuste kaudu.

Valdkonna sisu:

- kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Tegevused eesmärkide saavutamiseks:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Montessori materjalid ja tegevused: Montessori klassiruum on üles ehitatud nii, et laps on pidevas liikumises riigi ja oma töö/mängukoha vahel; laps õpib hindama kaugust, manööverdama erinevate objektide (lauad, toolid, kaaslaste) vahel, õpib kontrollima oma liigutusi, arendab tasakaalu ja balanseerimisvõimet (tassides asju kandikul); Montessori vahendid toetavad lapse peenmotoorika arengut, silma-käe koostööd ning tema üldfüüsiliste oskuste arengut; ringmängud; tasakaalumängud (joonel või plangul kõndimine); vaba liikumine ja tants muusika järgi; liikumine eri meetodil ; õuemängud; liiklus, ohutus; kuidas keha reageerib erinevale tempole.

Lapse arengu hindamise põhimõtted

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine toimub Montessori lasteasutuses lapsevaatluse kaudu. Vaatlused võimaldavad Montessori juhendajal mõista lapse eripära, millisel arenguastmel laps on, millised on tema huvid ja õpistiilid. Lapsevaatlusest saadud info põhjal koostab õpetaja igale lapsele vastava õppeplaani. Õppeplaani tulemuslikkust hinnatakse taas lapsevaatluse kaudu pärast mida korrigeeritakse õppeplaani vastavalt vajadusele jooksvalt. Hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning valdkondade tulemused. Lapse edusammud salvestatakse tema arengumapis koos näidistööde ning fotodega. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatud ning tunnustades lapse toimetulekut, arengut, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapsevaatlus võimaldab analüüsida õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkust ning välja selgitada võimaliku erivajaduse. Vähemalt üks kord õppeaastas viib õpetaja lapse arengu analüüsimiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Samuti püstitatakse edaspidised eesmärgid lapse igakülgse arengu toetamiseks.

Õpetaja toetub arenguvestlusel konkreetse lapse arengu kohta tehtud kirjalikele märkmetele. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arengut, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Arengumapp on lapse arengu jälgimise kokkuvõte, mis koostatakse iga lapse kohta tema lastehoidu asumise hetkest. See aitab märgata lapse eripärasid, tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi ning on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga. Arengumapi koostamisel on oluline järjepidevus ning seda täiendatakse kogu lapse lastehoius viibimise perioodil. Lapsevanemal on alati võimalus küsida infot oma lapse arengumapis sisalduva kohta. Arengumapp on konfidentsiaalne ega ole kättesaadav kolmandatele isikutele.

Lastehoiu lõpetamise järel on laps sotsiaalselt kompetentne, kehaliselt aktiivne, otsustusvõimeline, uudishimulik ning avatud uute teadmiste omandamisele. Ta väärtustab oma kultuuriruumi olles samal ajal hooliv ja salliv ka teiste rahvaste, kultuuride ja erisuste suhtes.

Laps, kes lõpetab lastehoiu saab endaga kaasa koolivalmiduskaardi. Koolivalmiduskaart on dokument, milles kirjeldatakse last, kes on saanud käimasoleva aasta 1. oktoobriks seitsmeaastaseks; kelle vanemad taotleavad põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõige 4 alusel koolikohustuslikust east noorema lapse kooli õppima asumist; kellel on nõustamiskomisjoni soovitusel koolikohustus ühe õppeaasta võrra edasi lükatud põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 9 lõike 3 alusel. Koolivalmiduskaardil kirjeldatakse lapse arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt alushariduse riiklikust õppekavast. Koolivalmiduskaardil tuuakse välja lapse tugevused ning arendamist vajavad küljed.

Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted

Alushariduse riiklikust õppekavast tulenevalt nähakse erivajadusega last kui last kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud

arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas. Varajane märkamine ja sekkumine on oluline erivajadustega laste ja nende perede toetamisel. Erivajadusega lapsega tehtava töö peaeesmärk on pakkuda lapsele täisväärtuslikku elu hoolimata erivajadusest. Vastavalt lastehoiu võimekusele leitakse koostöös lapsevanemaga lapsele parim võimalik tugi kas lastehoiu siseselt või väljast. Tugispetsialistid nõustavad lapsevanemaid lapsele vajalike teenuste osas ning vajadusel sobiva rühmaliigi valikul nii arenguestlustel kui individuaalselt. Erivajadusega lapse arengu toetamine lastehoius on meeskonnatöö, milles osaleb kogu lapsega tegelev personal. Vajadusel koostatakse koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arengukava. Vähemalt üks kord õppeaasta jooksul tehakse kokkuvõtte individuaalse arengukava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

mis tema potentsiaali kõige paremini avavad. Lisaks toimub lastevanemate nõustamine ning lapse suunamine väljaspool lastehoidu tegutsevatesse ringidesse.

Koostöö lapsevanemaga

Lapse kasvamisel on kõige olulisem roll perekonnal. Montessori rühma soov on luua kogukonda, kus iga rühma lapse pere on tähtis osa kogu lastehoiu perekonnast. Hea koostöö lapsevanematega on aluseks meeldivale ja usalduslikele suhetele, kus lapsel on hea ja turvaline kasvada ja areneda. Koos saab luua just iga lapse eripärasid arvestades parim võimalik kasvukeskkond. Montessori rühma missioon on lapsevanemate teadlikkuse tõstmine Montessori metoodikast ning soovi korral nõustamine. Vajadusel korraldatakse lapsevanematele koolitusi ja vestlusringe kuidas paremini ka Montessori pedagoogikast tulenevaid põhimõtteid rakendada kodus, et kodu ja lastehoid saaksid üksteist toetada ning täiendada.

Hea koostöö aluseks on vastastikused austavad ja ausad suhted. Samuti tihe suhtlus ja järjepidev kontakt osapoolte vahel. Ka lastehoiu juhtkond toetab suhtlust pedagoogide ja lapsevanemate vahel ning on avatud ka otse lapsevanematega suhtlema.

Väga oodatud on vanemate aktiivne kaasalöömine õppe- ja kasvatusprotsessis (nt õppekäikude organiseerimine, lastele erinevate elualade spetsialistide kohale toomine ja tutvustamine lastele). Lastehoid annab oma parima, et tekitada lapsevanemates selleks sisemist motivatsiooni. Peame oluliseks kogukonna tunde tekitamise soovi ja head tahet, sealjuures hea eeskuju näitamist.

Lapsevanematel on võimalus rääkida kaasa ning teha ettepanekuid nii õppekava sisu osas kui ka rühmade igapäeva tegevuskavade osas, osaledes hoolekogu töös või edastada oma ettepanekud hoolekogu liikmete kaudu juhtkonnale.

Lastehoiu tegevus on lapsevanematele avatud ning lapsevanematel on õigus teada, kuidas nende last arendatakse. Laste nädalaplaanist saavad lapsevanemad teada rühma infotahvlilt (rühma seinalt), jooksvalt igapäeva tegevustest saab iga lapsevanem oma lapse kohta teavitusi ning näeb toimetusi ning päeva sisu www.transparentclassroom.com platvormi kaudu. Muudatustest lastehoiu töös informeeritakse lapsevanemaid aegsasti meili teel.

Lapsevanematele korraldatakse soovi korral koolitusi erinevatel laste arengu ning kasvatusel teemadel. Samuti võimaldatakse nõustamist erinevatel õppe- ja kasvatusküsimustes.

Pedagoogid viivad vähemalt kord aastas lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mille eesmärgiks on vahetus ning usalduslikus suhtluses lapsevanematel jagada oma muresid, rõõme ja ootusi ning pedagoogidel oma tähelepanekuid lapse arengu kohta, tema huvidest ning annetest, ka kasvatusprotsessi kulgemisest ning võimalustest kuidas veelgi paremini just nende last toetada oma kasvamise teekonnal.

Infovahetus

Uute, sügisel rühma tulevate laste, vanemate koosolek toimub enne õppeaasta algust (soovituslikult augustis). Iga rühma lastevanemate koosolekud toimuvad kaks korda aastas (septembris ja mais).

Hoolekogu koosolekud üks kord kvartalis.

Individuaalsed vestlused lapsevanematega lapse arengust lapse arengukirjelduse põhjal vähemalt üks kord õppeaasta jooksul ning aeg leitakse kokkuleppel õpetajaga.

Õppeaasta vältel toimub järjepidev suhtlemine ning kiire infovahetus rühmaõpetajaga lapse lastehoidu toomise ja viimise ajal. Kui jooksvalt tekib teemasid, mis vajaksid pikemat vestlust lepitakse kokku vestluse aeg kas telefoni teel või näost näkku kohtumiseks.

Olulisemad teated, mis puudutavad kogu rühma on üleval rühma teadetetahvilil: nädala planeeritud tegevused, üritused, töökorraldust puudutav info jm.

Üldinfo on lastehoiu kodulehel. Lisaks on infomapid rühmades lastehoiu tööd puudutavate õigusaktide ja lastehoiu kodukorraga. Olulised ning kiireloomulised teated edastatakse lapsevanematele e-maili teel.

Kaasamine

Uute laste kohanemise protsess arutatakse läbi koos lapsevanemaga. Kohanemiseks üritatakse leida parim võimalik viis iga lapse jaoks, mis oleks võimalikult leebe ja arvestaks lapse vajadusi ning valmisolekut.

Igas rühmas korraldatakse pereõhtuid, et suurendada kogukonna tunnet ning suhtlust lapsevanemate (perede) vahel.

Lapsevanemate kaasamine lastehoiu sisehindamisprotsessi toimub läbi rahulolu küsitluste.

Lapsevanematel on võimalus osaleda lastehoiu juhtimises läbi hoolekogu tegevuse.

Igal õppeaastal toimuvad avatud uste päevad, et tutvustada lastehoiu tegevust, sellest huvitatutele peredele. Ürituse raames saab näha Montessori rühmaruumi keskkonnaga ning tutvuda lastehoiu töökorraldusega.

Nõustamine

Lapsevanemal on õigus saada rühmaõpetajate poolset nõustamist kuidas toetada last kodus lähtudes Montessori põhimõtetest, lapse arendamisest ja kasvatamisest seoses lapse kohanemisega, käitumisega, õppe- ja kasvatustööga, suhtlemisega, arenguga, koolivalmidusega, erivajadusega või muul last puudutaval teemal. Esmase nõustamine lapse kõne arengu küsimustes võib teha rühma õpetaja ning vajadusel soovitatakse kuhu ja millise spetsialisti juurde edasiseks pöörduda. Kui on vajadus pöörduda mõne erispetsialisti poole siis lastehoid võib anda soovitusi ning suunata koostööpartneri poole. Lapse koolivalmiduse nõustamine toimub koostöös Montessori Kooli õpetajatega.

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Montessori rühma õppekava on Montessori rühma õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mida vajadusel uuendatakse ja täiendatakse. Õppekava uuendamisel võetakse aluseks lastehoiu sisehindamise tulemused.

LISA 1. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eesmärgid, sisu ja eeldatavad tulemused

Mänguoskused		
Läbi mängu omandab ja kinnistab laps uusi teadmisi, oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.		
3-4 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
- mängib individuaalselt; - otsib mängukaaslast; - mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid; - matkib oma mängudes ümbritsevat elu; - suhtub heatahtlikult teiste laste mängudesse; - mõistab, et peab ootama oma korda kui ühe mänguasjaga keegi teine juba mängib; - tunneb rõõmu liikumisest; - tunneb rõõmu mängust.	- oskab teha valikuid mänguliikide vahel; - oskab avaldada mängude valikul oma arvamust ja vajadusel põhjendada; - suudab kinni pidada mängureeglitest; - algatab mängu; - kasutab looduses olles mängudes looduslikke objekte ja materjale; - oskab üksteisega arvestada ja suhelda; - püüab mängu käigus tekkinud probleeme lahendada; - soovi korral jagab ja vahetab sõbraga mänguasju, vajadusel laenab; - arendab mängude sisu iseseisvalt edasi; - oskab iseseisvalt läbi viia mõningaid liikumismänge.	- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma; - rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; - algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu; - täidab mängudes erinevaid rolle; - järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; - suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; - õpib toime tulema erinevate emotsioonidega, mis tekivad mängu käigus; - kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetusoskused		
Oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse - taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.		
3-4 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
- tegutseb iseseisvalt; - mõtleb verbaalselt, saab kuuldust aru; - järgib lihtsaid reegleid; - saab aru arvu mõistest;	- innustub uuest; - järgib reegleid ühistegevuses teiste lastega;	saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;

• suhtleb täiskasvanuga valdavalt situatsioonivälises tunnetuslikus vormis ja lastega tegevuslik-situatiivses vormis ühistegevuse käigus.	• osaleb aktiivselt praktilistes tegevustes, käelistes ja loovtegevustes; • saab aru asjadevahelistest suhetest, omadustest, ajalis-ruumilisest järjestusest; • suudab keskenduda tegevusele pikema aja vältel st. terve töötsükli jooksul keskendunult toimetada; • kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides nii uudes kui sarnases kontekstis; • selgitab teistele reegleid, kasutab sisekõnet kujutluste loomisel ja tegevuste planeerimisel, kasutab kõnet informeerimisel, tunnetustegevuses ja uute teadmiste omandamisel; • Räägib asjadest, mis ei ole kohal mis toimusid minevikus, fantaseerib.	• mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; • tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 3 tundi.
---	---	---

Õpioskused

Lapse suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskused arengu alusel.

3-4 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
• avandab oma tegevusi lühiajaliselt; • tegutseb uutes olukordades koos täiskasvanuga; • on uudishimulik ja tahab avastada; • eeldib päriselu lugusid ja jutte kuulata mitu korda.	• omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu; • huvitub trükimärkidest osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes, keskendub huvipakkuvale tegevusele; • eksperimenteerib, konstrueerib, katsetab ja	• kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; • tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi; • suhtub õppimisse positiivselt – tahab

	uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui konkreetseid objekte; • omab ettekujutust numbritest ja tähtedest kui sümbolitest kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, kuid teadvustab kordamise vajalikkust; • kasutab sisekõnet tegevuste planeerimisel ja reguleerimisel.	õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada; • rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; • kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
--	--	--

Sotsiaalsed oskused

Lapse oskus teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

3-4 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
• Saab aru tunnetest • Laps osaleb dialoogis • Küsib abi täiskasvanult • Teab rühma reegleid • Osaleb ühistegevustes täiskasvanuga • Loob lühiajalisi sõprussuhteid • Teab, mis on oma ja mis on võõras • Teab, kes on poiss, kes on tüdruk • Korrigeerib oma käitumist, kui sellele tähelepanu juhitakse	• tahab rääkida oma tunnetest: armastus, mure, rõõm; • tahab kuuluda eakaaslaste gruppi ja teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd; • abistab ja lohutab mängukaaslast; • selgitab, milleks on rühma reeglid vajalikud; • osaleb ühistegevuses eakaaslastega; • Suhtub kõikidesse inimestesse heatahtlikult, hoolimata erinevustest; • Oskab nimetada sõbra positiivseid omadusi; • Oskab kirjeldada, mille poolest inimesed erinevad on; • Rakendab iseseisvalt viisakusreegleid.	• püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; • tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; • hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; • osaleb rühma reeglite kujundamisel; • oskab teistega arvestada ja teha koostööd; • loob sõprussuhteid; • saab aru oma-võõras-ühine tähendusest; • teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; • mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; • järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.

Enesekohased oskused Lapse suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.		
3-4 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
- nimetab oma emotsioone; - rõõmustab õnnestumiste üle; - käitub täiskasvanu korralduste järgi; - valib koos täiskasvanuga meelepärase mängu; - tegutseb ka omaette, täiskasvanu osaluseta; - eneseteenindamisel võib vajada täiskasvanu abi; - huvitub täiskasvanu tööst; - teab, et kõiki vahendeid peab hoidma, lõpetatud töö vahendiga viib enamasti oma kohale tagasi.	- arvestab teiste tunnetega; - oskab nimetada tegevusi, mis meeldivad; - oskab käituda ja teab mida tohib ja mida mitte; - oskab iseseisvalt valida mängu ja tegevusi; - oskab kooskõlastada oma tegevusi teiste laste tegevustega; - tuleb toime eneseteenindamisega ning teeb meeleldi erinevaid töid; - oskab kasutada erinevaid vahendeid ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt.	- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; - kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; - oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; - algatab mängu ja tegevusi; - tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; - teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; - saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; - kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Mina ja keskkond			
Teema	3-4 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Mina	- ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime; - vastab õigesti küsimusele, kas ta	oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).	- oskab end tutvustada; - teab oma kohustusi ja õigusi; - kirjeldab enda omadusi ja huve.

	on tüdruk või poiss; • ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel.		
Perekond ja sugulased	• nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend; • teab õdede ja vendade nimesid; • astab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	• kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed) ;	• teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi; • mõistab, et pered võivad olla erinevad; • jutustab oma vanavanematest; • oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta; • teab kodust aadressi ja telefoni.
Kodu		• kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja.; • nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi); • kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.	
Lasteaed	• oskab nimetada oma rühma nime; • suuda leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik); • imetab rühmas olevaid esemeid;	• nimetab oma lasteaia nime; • oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu; • teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi;	• teab lasteaia aadressi; • nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust; • kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab

	• ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.	• teab oma, võõra ja ühise tähendust.	rühmareegleid ja traditsioone.
Kool			• teab kooli kui õppimise kohta; • oskab kirjeldada, mille poolest lasteaiad koolist erineb.
Ametid, elukutsed, tööd	• nimetab pereliikmete koduseid toimetusi; • matkib lihtsamaid töövõtteid; • asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	• oskab nimetada vanemate ameteid; • kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas; • loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid; • põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.	• oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid; • teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust; • mõistab töö ja vastutuse tähtsust; • soovib osaleda jõukohastes kodutöodes; • selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis	• osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiete kandmine jm); • leiab Eesti lippu nähes erinevate	• teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid; • oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp; • oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas.	• nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi); • teab koduvalla/-linna sümboleid; • oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta; • teab Eesti Vabariigi presidendi nime; • oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning

	värvide seast Eesti lipu värvid.		teab nende kombeid ja traditsioone; • suhtleb teisest rahvusest lastega; • teab ja nimetab Eesti lähinaabreid
Tähtpäevad, pühad ja kombed	• räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse); • nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	• kirjeldab tähtpäevi peres; • oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.	• teab eesti rahva traditsioone ja kombeid; • teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm); • oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm); • oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	• teab mõistete hea ja paha tähendust; • meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	• teab mõistete õige ja vale tähendust; • teab üldtuntud viisakusreegleid; • tunneb ja järgib lauakombeid.	• teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda; • oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm);

			mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
Sõprus ja abivalmidus	- küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid; - oskab haiget saanud sõpra lohutada.	- nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi; - oskab sõpra lohutada ja abistada; - oskab andeks anda ja leppida.	- oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla; - kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides.
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus		- märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada; - oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).	- oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid; - oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
Suhtumine erinevustesse		oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat).	- oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi; - teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid; - pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.
Ehitised	tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.	- kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus; - oskab nimetada erinevaid ruume	- oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet; - oskab nimetada maja ehituseks

		lasteaia ning teab nende otstarvet; • skab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.	kasutatavaid materjale (puit, kivi jm); • oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm); • teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).
Kodumasinad	• oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	• kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.	• kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).
Sõidukid	• oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).	• kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	• oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).
Jäätmed	• leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).	• kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse.	• teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid); • oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi;

			mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Tervise väärtustamine		nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	- kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine; - kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta); - teab, mis on haigus; - teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).
Hammaste tervis	- teab hammaste hooldamise vahendeid; - harjab hambaid täiskasvanu abiga.	- peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel; - nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	- selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaugud); - järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Tervislik toitumine	nimetab toiduaineid.	nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid

			vähem, et olla terve.
Inimkeha tundmine	osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele	oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	- selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena; - teab tüdruku ja poisi erinevusi.
Ohutus ja turvalisus	nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	- nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised); - nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta; rattasõit kiivrita); - selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole;	- eab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud); - teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades; - nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada; - teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane); - selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.

		• selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	
Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad; taimed, seened ja putukad	• tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest; • oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.	• oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv); • oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas; • oskab nimetada tuntumaid metsasaadusi (mustikas, pohl, metsmaasikas); • on kogenud taime kasvatamise protsessi (kuidas panna seeme peenrasse, kuidas taime eest hoolitseda)	• oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid; • oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel; • mõistab ja on kogenud taime kasvatamise protsessi (kuidas panna seeme peenrasse, kuidas taime eest hoolitseda)
Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	• oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi; • oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu; • teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).	• oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.	• nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust; • teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).
Putukad: erinevad elupaigad ja	• oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu,	• teab putukate elupaiku: mesilane ja	• oskab kirjeldada tuttavate putukate

eluviisid, välimus, kasv, areng	sipelgas, mesilane).	mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.	välimust ja nende elupaiku.
Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	- eristab tuntumaid puuja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi; - oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.	oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.	oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).
Öö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).	eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).	kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused	oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).	oskab nimetada kõiki aastaagu ja neid iseloomustada.	- eostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada; - oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede

			riisumine, suusatamine jne); oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).
Ilmastik: erinevad ilmastikunähtused	oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	- nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid; - teab õhu vajalikkust ja kasutamist-	selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadeaga.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	- mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks; - teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	- mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi); - mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule); - teab, et inimene saab talvel loomi aidata; - mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi; - oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.	- suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt; - kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele; - teab, kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha. 4. Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata; - teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi);

			• soovib osaleda looduse korrastamises.
Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	• teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	• teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku; • oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.	• selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Valgusfoor ja tänava ületamine	• teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline); • teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.	• teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust; • teab, kuidas sõiduteed ületada; • oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).	• oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda; • teab, kuidas ületada ristmikku; • teab liiklemise erinevusi linnas ja maal; • oskab kasutada hädaabinumbrit 112.
Liiklusmärgid	• teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	• teab liiklusmärkide tähendusi.	• teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes; • teab rulluisude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlveja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).
Sõidukid	• teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid; • teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	• teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust;	

		oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).	
Helkur, turvatool ja -vöö	teab helkuri kasutamise vajalikkust.	- teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis; - oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes; - oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.	teab, kuhu kinnitada helkurribad.

Keel ja kõne		
Suhtlemine		
2-3aastane	4-5aastane	4aastane
- suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal; - eelistab suhtlus partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut; - kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega; - vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tutavas situatsioonis mingi tegevuse, hääletsuse või 1–2 sõnalise ütlusega; - osaleb dialoogis: esitab küsimusi,	- algatab ise aktiivselt suhtlust; - suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegEVuses; - küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta; - kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2–3 lausungiga; - räägib 2–3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest; - jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi;	- algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?); - kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust; - kasutab õigesti mõningaid viisakus väljendeid; - kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust; - annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate

väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga; • kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm); • kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1–2 lausungiga; • mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega; • loeb peast või kordab järele 1–2 realist luuletust.	• algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?); • kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust; • kasutab õigesti mõningaid viisakus väljendeid; • kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust; • annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega; • jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval); • loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/luuletusi; • mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.	küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega; • jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval); • loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/luuletusi; • mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega; • kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest. 2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlus olukorrast (kodu, vöõras koht). 3. Mõistab kaudseid ütlusi (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe); • jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid; • tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduvat info; • räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi); • laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust); • jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.
--	---	---

Grammatika		
2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
- asutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1–2 sõnalisi lauseid (nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna); - kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3.pööre); - kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2–3 vormis; - äljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti-objekti suhe (issi anna pall); - mõistab2 ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3–5 sõnalisi lihtlauseid; - kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme; - kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt Joonista! Istu!); - kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad);	- kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid; - kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga); - kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid); - kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid; - kasutab kõnes nud- ja tud-kesksõnu (nt söödud - söönud); - kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur - suurem - kõige suurem); - kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin); - ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase_palliga); - kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).	- asutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini); - märgab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile; - kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti); - kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: arstina); - kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni); - kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid); - kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb - pugema; siga - sead); - kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , sest ...), tingimust (kui ..., siis), eesmärgi (... , et ...).

• kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida).		
Sõnavara		
2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
• kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis; • kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu p.o kiisu, anna, opa p.o võta sülle), ase- ja määrsõnu (nt siia, seal, nii); • mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras; • kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi; • kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud; • kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu; • kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided). 5. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.	• mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud); • kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (käpad, saba, rool); • kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja); • kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike - pikk, must - puhas); • kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav); • kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö); • moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja – tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga).	• asutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme; • kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab); • mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline); • kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb - veeretab; sõidab - sõidutab); • nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos); • selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid; • kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke); • kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu; • liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu;

		• kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast); • mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad).
--	--	---

Hääldamine

2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
• hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna; • hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l; • kasutab oma kõnes tuttavaid 1–2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbi struktuuris; • hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü).	• kasutab oma kõnes tuttavaid 2–3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris; • hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt -nt, -lt, -mp jne); • hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid; • hääldab õigesti 3–4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu; • hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1–2silbilistes tuttava tähendusega sõnades. 4. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan).	• kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu; • kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu; • hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad).

Kirjalik kõne

2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
• vaatab koos täiskasvanuga pildi raamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või	• unneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas;	• äälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1–2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu;

üksiku sõna ütlemisega pildi kohta; • vaatab üksi pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte; • kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass - kass, pall - sall, tuba - tupp), osutades pildile või objektile-	• tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti; • matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga; • tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a hääliku ühendites); • kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul); • kirjutab üksikuid sõnu siduskirjas (nt oma nime).	• määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas; • kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli - kolli (III v); koli - kolli (II v); koli - kooli (III v); koli - kooli (II v)); • loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid); • nimetab ja kirjutab enamikku tähti; • veerib 1–2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli; • häälib õigesti 1–2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu; • kirjutades märgib õigesti 1–2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt lähen kooli); • eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut; • jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid; • muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll - kool; linna (III v) - lina; tibu - tippu); • tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.
---	--	---

Eesti keel kui teine keel

	Esimene poolaasta	Teine poolaasta	Järgnev periood (kuni koolimineku)
Kuulamine	- tunneb huvi eesti keele vastu; - kuulab ja tajub eesti keele kõla; - reageerib tegevustes kasutatavatele lihtsamatele korraldustele; - tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid tutavas kontekstis ning mõistab neid.	- reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele; - kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ja tunneb kuuldu pildil ära; - kuulab ning suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu eestikeelset seletust; - mõistab esitatud küsimusi; - tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid; - kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga.	- õistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu; - tunneb ära uued õpitud sõnad, mõisted ja väljendid ning mõistab neid; - saab aru baassõnavara ulatuses.
Kõnelemine	- tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid; - näitab üles huvi esemete ja tegevuste eestikeelsete nimetuste vastu; - kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks; - näitab üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral loob kontakti täiskasvanute ja teiste lastega.	- asutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides; - oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid; - kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab alata ja lõpetada vestlust; - kasutab lihtsaid fraase ja lihtlauseid; - oskab vastata küsimustele õpitud sõnavara piires.	- räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb endale olulistel teemadel; - teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu; - vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi; - osaleb õppes aktiivselt; - valdab aktiivselt baassõnavara rutiintegevuste ja

			läbivõetud teemade ulatuses; • suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles ning osaleb aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes.
Hääldamine	• hääldab järele kuulnud sõnu.	• hääldab õpitud sõnu õigesti.	• hääldab uusi õpitud sõnu õigesti.
Eesti kultuuri tutvustamine	• tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu; • teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab; • tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu.	• oskab Eesti rahvussümbolitest nimetada ning kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu; • oskab nimetada mõnd Eestis tähistatavat riiklikku ja rahvuslikku tähtpäeva.	Vt valdkondade „Keel ja kõne” ning „Mina ja keskkond” eeldatavaid tulemusi.

Matemaatika		
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine		
2-3aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
• rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks; • leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks; • loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?	• ühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud); • võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui; • tutvub arvudega 10ni.	• loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni; • oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu; • tunneb numbrimärke; • võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui); • paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab;

		- võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab; - mõtestab arvude rida 12ni; - liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, −, =); - oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.
--	--	--

Suurused ja mõõtmine

2-3 aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike).	- võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem - väiksem), pikkuse (pikem - lühem), laiuse (laiem - kitsam) järgi ning kasutab mõisteid; - järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem - madalam); - järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.	- järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi; - leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades; - hindab kaugust silma järgi; - mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga; - järjestab raskuse ja paksuse järgi; - teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes; - mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.

Geomeetrilised kujundid

2-3 aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
- leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti või sisse asetamise teel; - kompimise-veeretamisega eristab	näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.	- oostab mustreid, laob pilte kujunditest; - rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi; - eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas,

ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu; • eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.		püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, riskülik ja kolmnurk).
--	--	--

Orienteerumine ajas

2-3 aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
• vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus; • leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm); • eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).	• teab ööpäeva osi hommik - päev - õhtu - öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile - täna - homme.	• kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi; • eristab mõisteid kiiresti - aeglaselt, varsti, hiljem, kohe; • teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva; • määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava; • kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem - varem, noorem - vanem.

Orienteerumine ruumis

2-3 aastased	4-5 aastased	3-4 aastased
• orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal - all, kõrval, ees - taga.	• määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal - all, ees - taga (minu ees, minu taga jne); • määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan sõbra taga; olen tahvli ees); • määrab vasakut ja paremat poolt.	• määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all - peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal; • orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi • orienteerub tasapinnal (paberil).

Kunst

	2-3aastane	4-5aastane	6-7aastane
Kujutamine ja väljendamine	- tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; - leiab kritselduste hulgast nime/nimetuse andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid; - leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi.	- kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks; - jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest; - kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt; - valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid; - võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.	- asutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks; - küsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades; - jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast; - rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga; - tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).
Kujundamine	kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).	- koostab elementidest lihtsa kordus skeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne); - kujundab õpetajaga koos	- märgab mustri rütmi ja suudab seda jätkata; - kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset; - selgitab omavalmistatud

		tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. 3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalituse kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).	(voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib; • aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.
Voolimine	• õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimis materjale; • teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimis materjali jäljendeid.	• õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades; • muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades; • nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid; • ühendab voolitud detaile omavahel.	• kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära; • valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid; • visutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.
Joonistamine	• tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püüdes paberi piirides.	• jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks; • joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust; • kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.	• kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt; • värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda; • sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.

Maalimine	- tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu; - trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega; - vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.	- võtab pintsli vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu; - teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega; - ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.	- segab värve uute toonide saamiseks; - kasutab töös eri jämedusega pintsleid; - väldib värvide määrdumist; - kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külge).
Meisterdamine	- kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke; - katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.	- rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest; - lükib paelale, traadile vms auguga esemeid; - valib meelepäraseid meisterdamisvahendeid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.	- kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne; - valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted; - valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	- vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele; - näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.	- vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust; - jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning	- märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu; - fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast;

		nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud; • suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.	• kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.
--	--	--	--

Muusika		
Laulmine		
2-3 aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
• kuulab ja jälgib õpetaja laulu; • huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike); • osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa)	• laulab rühmaga samas tempos; • laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule; • laulab väljahingamisel loomuliku häälega; • esitab laule rühmaga samas tempos; • laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.	• laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist; • laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas; • laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule; • esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
Muusikalisrütmiline liikumine		
2-3 aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
• sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalutamine, hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha,	• jälgendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega); • tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetooste kõnd ja -jooks,	• liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpakammu ja eesgaloppi; • kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab

viibutamine sõrmega, kükitamine); liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jook, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	liikumine hanereas ja ringis); - osaleb laulumängudes; - suudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris); - esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi); - jälgendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külge ja eesgaloppi ning hüpaksammu; - sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.
Muusika kuulamine		
2-3 aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
- tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusika palast; - reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt).	- kuulab laulu ja muusikapala; - väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega; - tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule; - kuulab laulu ja muusikapala huviga; - väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.	- tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants); - väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamus; - kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara; - näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuuldud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas); - eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).

Pillimäng		
2-3-aastased	4-5 aastased	6-7 aastased
- mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi); - mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.	- mängib rütmipille (nt kõla karpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks; - eristab kuulates neid tämbri järgi; - mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille; - mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele; - ansambli mängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. 4. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.	- mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku); - mängib pilliansamblis; - oskab mängida eakohastel rütmija meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaal paladele; - mängib pilliansamblis; - mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall-agoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng).

Liikumine		
Liikumisteadmised		
2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
- sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult; - liigub õpetaja juhendamisel ohutult; - valib õpetaja korraldusel teiste	- sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi; - järgib meelde tuletamise korral hügieeni nõudeid; - nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi;	- osaleb lasteaia spordipäeval; - talub kaotust võistlusmängudes; - teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires; - mõistab hügieeninõuete olulisust;

- riiete hulgast välja võimlemisriided; - arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses.	- teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas; - õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.	- õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu; - nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase; - keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele; - liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid); - peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.
---	--	--

Põhiliikumised

2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
- ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste; - kõnnib piiratud pinnal; - säilitab kõndides ja joostes sihi; - hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda; - sooritab põhiliikumisi; - säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	- sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes; - teeb koordineeritud, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi; - kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes; - sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi; - teeb harjutusi väikevahenditega.	- käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses; - ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid; - sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised; - säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu; - kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.

Liikumismängud

2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
-------------	-------------	-------------

• mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni ja jooksumänge; • mängib matkiva sisuga 1–2 reegluga kõnni- ja jooksumänge; • mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mänge.	• mängib 2–4 reegluga liikumismänge; • pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel; • mängib kollektiivseid liikumismänge; • osaleb jõukohastes teatejooksus (nt joone jooksud); • tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.	• käsitseb mängu- ja spordi vahendeid loovmängude; • osaleb kombineeritud teatejooksus (nt takistusriba läbimine); • mängib sportlikeelementidega mänge (korvi visked, jalgpall jne); • organiseerib ise liikumismänge; • kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
---	---	--

Spordialad: võimlemine

2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
• sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi; • jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel; • sooritab võimlemis harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega; • teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega; • teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	• sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni; • hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus; • teeb vahenditega (palliga, hüpitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti; • valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes; • sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	• valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu; • säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu; • valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval; • orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene; • sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.

Spordialad: kelgutamine, suusatamine

2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
• istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes; • veab tühja kelku; • sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla; • liigub suuskadel otsesuunas.	• kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge; • vaab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast; • kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid); • suusatades kasutab libisemist.	• suusatab vahelduva libiseva sammuga; • käsitleb suusavarustust õpetaja abiga; • osaleb kelgusõidu harjutustes (kaugusele, täpsusele); • sõidab nõlvakust alla põhiasendis; • suusatab koordineeritud liikumisega; • käsitleb suusavarustust iseseisvalt.
Tants ja rütmika		
2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
• kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil; • sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi; • kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi; • sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	• sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi; • plaksutab ja liigub vastavalt rütmile; • jälgendab liikumisega erinevaid rütme; • liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele; • liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.	• kohandab oma liigutusi ette antud rütmiga; • kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides; • sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega; • liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele; • jälgendab liikumise kaudu emotsioone; • kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).
Vaba aeg ja loodusliikumine		
2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane

• mängib vabamängus iseseisvalt; • matkab õpetajaga või vanematega looduses; • teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.	• algatab iseseisvalt mängu; • tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal; • kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt; • sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	• suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusatada ning liikuda rulluisudel; • tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul; • mängib lihtsamaid maastikumänge.
---	--	--